

KESKON ELAKEKASSA

Y-tunnus 0200000-4

Tilinpäätös ja toimintakertomus 31.12.2016

KESKON ELÄKEKASSA

TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS 31.12.2016

Sisällysluettelo	Sivut
Toimintakertomus	1 - 6
Tilinpäätös 31.12.2016	Sivut
Tuloslaskelma	1
Tase	2
Tuloslaskelman liitetiedot	3-4
Taseen liitetiedot	5-7
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	8
Riskit ja riskienhallinta	9-13
Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitus	14
Kirjanpitokirjat ja tositelajit	15

KESKON ELÄKEKASSAN TOIMINTAKERTOMUS 2016

YLEISTÄ

Vuosi 2016 oli eläkekassan 84. toimintavuosi.

Keskon Eläkekassa on osakkaidensa oma eläkelaitos, joka tarjoaa lisäeläketurvan niille osakkaiden työntekijöille, jotka ovat Keskon Eläkekassan jäseniä. Eläkekassa on suljettu 8.5.1998.

Keskon Eläkekassa on perustettu vuonna 1932 Savo-Karjalan tukkuliikkeen toimi-henkilöiden eläkekassaksi. Vuonna 1941 nimi muuttui Keskon Eläkekassaksi. Vuonna 1962 kassaan perustettiin A- ja B-osastot ja B-osasto lakkautettiin vuonna 2012. Keskon Eläkekassan tehtävänä on pitää huolta toimintapiirinsä henkilöiden lisäeläketurvasta sekä hoitaa tulevien eläkkeiden katteena olevaa sijoitusomai-suutta niin, että sille asetetut vaatimukset täyttyvät.

Eläkekassan hallinnointipalveluja on hoitanut Innova Palvelut Oy (myöh Innova) heinäkuusta 2013 lähtien. Hallinnointipalvelut kattavat Keskon Eläkekassan eläke-palvelut ja kirjanpito- ja vakuutusmatemaattiset palvelut ja kassanjohtaja-palvelun.

Virallinen tilinpäätös on nähtävissä Innova Palvelut Oy:ssä, Bulevardi 56, Helsinki, puhelin 010 516 7100.

OSAKKAAT

Indoor Group Oy	Kenkäkesko Oy
Intersport Finland Oy	K-Market Oy
K-citymarket Oy	Konekesko Oy
Kesko Oyj	VV-Auto Group Oy
Kespro Oy	Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy
K-kauppiasliitto ry	Vähittäiskaupan Takaus Oy
Ruokakesko Oy	
VV-Autotalot Oy	

SÄÄNTÖMUUTOKSET
LASKUPERUSTEET

Lakisääteinen työeläkejärjestelmä uudistui 1.1.2017. Työeläkelainsäädäntöön tuli mm. muutoksia, jotka vaikuttavat eläkkeelle siirtymiseen ja eläkkeen kertymiseen. Eläkekassan lisäeläketurva täydentää lakisääteistä työeläketurvaa, minkä vuoksi myös Eläkekassan sääntöjä on tarkistettu. Eläkeuudistuksesta johtuen myös Eläkekassan laskuperusteita on tarkennettu 1.1.2017 alkaen. Muutetut laskuperusteet toimitettiin Finanssivalvontaan 20.12.2016.

Eläkekassan edustajisto päätti 2.6.2016 pitämässään kokouksessaan sääntöjen muuttamisesta 1.1.2017 alkaen. Eläkekassan työsuhteessa oleville jäsenille pidettiin tiedotustilaisuus 22.6.2016, jossa käytiin läpi eläkeuudistuksen vaikutukset kokonaiseläkkeen muodostumiseen. Eläkekassaan kuuluva voi valita säilyttääkö hän vanhuuseläkeikänsä vai kokonaiseläkkeen tasonsa. Jos jäsen jää vanhuuseläkkeelle alimmassa mahdollisessa eläkeiässä, kokonaiseläkkeen eli työeläkkeen ja lisäeläkkeen yhteismäärä pienenee, sillä eläkekassa ei kompensoi työeläkkeen varhennusvähennystä. Jatkamalla pidempään eläkkeen kokonaistaso paranee. Muita keskeisimpiä muutoksia ovat mm. osa-aikaeläkkeen poistuminen eläkejärjestelmästä ja siten myös säännöistä sekä varhaiseläkkeen kompensointi ennen lakisääteistä alinta vanhuuseläkeikää. Lisäksi sääntöihin on tehty teknisiä tarkennuksia, joilla ei ole asiasisältöön vaikutuksia. Eläkekassan vahvistetut säännöt julkaistaan Eläkekassan internetsivuilla vahvistamisen jälkeen ja Eläkekassaan kuuluville tiedotetaan asiasta erikseen. Toimintakertomusta laadittaessa Finanssivalvonta ei vielä ollut vahvistanut 8.7.2016 toimitettuja sääntöjä.

KESKON ELÄKEKASSA

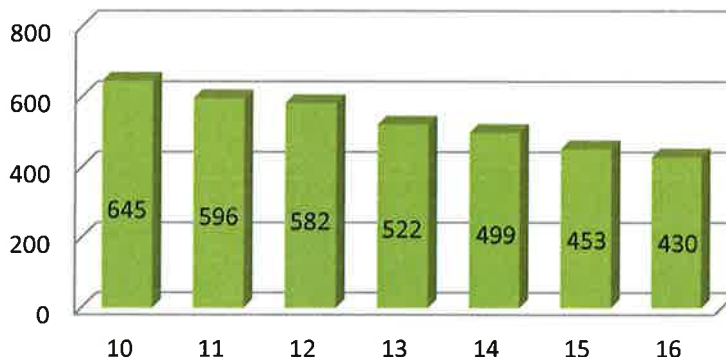
EDUSTAJISTON KOKOUS Varsinainen edustajiston kokous pidettiin 25.4.2016. Puheenjohtajana toimi lakimies Markku Jantunen Ruokakesko Oy:stä. Ylimääräinen edustajiston kokous pidettiin 2.6.2016, jossa puheenjohtajana toimi professori Seppo Villa.

Edustajisto kokoontui kaksi kertaa kertomusvuonna.

JÄSENET

Eläkekassan toimintapiiriin kuului kertomusvuoden lopussa 430 jäsentä (453).

Jäsenmäärä 2010-2016

ELÄKKEET

Maksussa olevia eläkkeitä oli kertomusvuoden lopussa yhteensä 2023 (2053). Perhe-eläkkeensaajia oli 380 (372).

Vanhuuseläkkeisiin luetaan myös osa-aikaeläkkeet. Näitä oli vuoden 2016 lopussa yhteensä 1 kpl (1). Muihin eläkkeisiin on luettu perhe-eläkkeet.

Eläkelaji	2016	2015	Muutos
Vanhuuseläkkeet	1567	1591	-24
Varhaiseläkkeet	39	44	-5
Alennetut työkyvyttömyyseläkkeet	7	9	-2
Työkyvyttömyyseläkkeet	30	37	-7
Muut eläkkeet	380	372	8
Yhteensä	2023	2053	-30

Eläkkeitä korotettiin 1.1.2017 alkaen työeläkeindeksillä ja korotus oli kaikilla 0,6 prosenttia.

Eläkkeitä maksettiin toimintavuoden aikana 14 518 408 euroa ja hautausavustuksia 132 152 euroa.

Kertomusvuonna vanhuuseläkkeelle siirtyi suoraan työsuhteesta 7 henkilöä, varhaiseläkkeelle 3 ja osa-aikaeläkkeelle 1 henkilö. Yhteensä suoraan työsuhteesta eläkkeelle siirtyi 10 henkilöä vuonna 2016. Vuonna 2015 vastaava luku oli 21.

VAPAAKIRJAT

A-osastosta myönnettiin vapaakirjoja yhteensä 12 henkilölle vuonna 2016. Vapaakirjansa Eläkekassaan palautti 1 henkilö. Vapaakirjaeläkkeelle siirtyi 6 henkilöä. Vapaakirjojen lukumäärä vuoden lopussa oli 192 kpl (189).

JÄSENMAKSUT

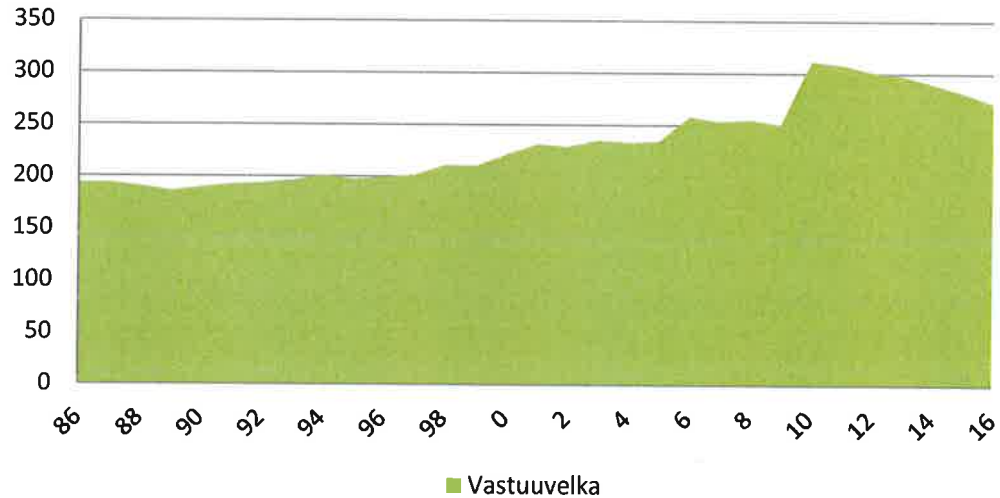
A-osastosta eronneille sekä vapaakirjansa palauttaneille jäsenille maksettiin kertomusvuonna jäsenmaksuja yhteensä 22 732,37 euroa sekä niiden korkoja 9 286,60 euroa.

KESKON ELÄKEKASSA

VASTUUVELKA

Vakuutusmaksuvastuu nousi 1,1 miljoonaa euroa ja korvausvastuu laski 9,4 miljoonaa euroa. Kuolevuusperusteen muutoksen vaikutus alensi vastuovelkaa noin 1,6 miljoonaa euroa. Indeksikorotusvastuuta purettiin 0,7 miljoonaa euroa. Vastuuelka oli yhteensä 272,0 (281,0) miljoonaa euroa. Vastuuelka sisältää 20,1 miljoonan euron indeksikorotusvastuun. Eläkekassan vastuuelka on kokonaan katettu. Eläkkeudistuksen vaikutusta varsinaiseen vastuuelkaan 1.1.2017 ei ole huomioitu vastuuelassa 31.12.2016.

VASTUUVELKA 1986 – 2016
16/12 rahan arvossa (Elinkustannusindeksi), M€

VAKUUTUSMAKSU

Eläkekassan alle 53-vuotiaat jäsenet maksoivat jäsenmaksua prosentin ennakonpidätyksen alaisista ansioistaan kuten edellisinäkin vuosina.

Yli 53-vuotiailta jäsenmaksu on poistettu kokonaan. Jäsenmaksutuloa kertyi 0,1 miljoonaa euroa. Vakuutusmaksua ei peritty.

TALOUDELLINEN TULOS

Eläkekassan kirjanpidollinen voitto vuodelta 2016 oli 4,3 (27,8) miljoonaa euroa. Eläkekassan hallitus päätti esittää Eläkekassan edustajistolle, että ylijäämä näytetään tuloslaskelmassa ja siirretään taseessa omaan pääomaan. Verotuksessa tuloksesta vähennetään jäljellä olevat edellisten vuosien vahvistetut tappiot. Lisäksi hallitus päätti esittää, että ylijäämästä siirretään vakuutuskassalain 75 §:n mukaisesti 20 prosenttia vararahastoon ja loput edellisten tilikausien voitto tilille.

Siirron jälkeen oma pääoma on 66,4 miljoonaa euroa.

SIJOITUSTOIMINTA

Eläkekassan sijoitusomaisuus käyvin arvoon oli vuoden vaihteessa 480,7 (459,2) miljoonaa euroa.

	2016 %	2015 %	2014% %	2013 %	2012 %
Markkinaraha	10,2	9,2	5,2	7,6	3,4
JVK:t	4,9	3,7	5,3	1,6	5,9
Vaihtoehtoiset sijoitukset	3,6	3,8	4,3	3,9	4,5
Osakkeet ja sijoitusrahastot	37,9	36,6	41,2	40,9	37,4
Kiinteistösijoitukset	43,4	46,8	44,0	46,0	48,8
Sijoituslainaus	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Kiinteistösijoitukset

Suoria kiinteistösijoituksia oli omaisuudesta n. 37,4 prosenttia ja kiinteistövakuudellisia lainoja n. 6 prosenttia. Yhteensä kiinteistösijoituksia oli n. 43,4 prosenttia. Vuoden lopussa kiinteistösijoituksiin sitoutuneen pääoman määrä oli 208,8 (214,7) miljoonaa euroa.

Arvonlennuksia tai arvonalentumisten palautuksia ei kirjattu kiinteistöihin tilinpäätöksessä 2016. Kiinteistöjen arvomuutokset perustuvat lokakuussa saatuihin uusiin kiinteistöjen käypiin arvoihin.

Korkosijoitukset

Korkosijoitusten (sisältäen korkopapereihin sijoittavat rahasto-osuudet) markkina-arvo vuoden 2016 lopussa oli yhteensä 72,5 (59,1) miljoonaa euroa. Korkosijoitusten osuus kokonaissalkusta oli 15,1 (12,9) prosenttia. Ne jakautuivat siten, että lyhyissä koroissa oli 10,2 (9,2) prosenttia ja pitkissä koroissa 4,9,(3,7) prosenttia. Korkosijoitukset jakautuivat alla olevan taulukon mukaisesti.

Korkosijoitukset	31.12.2016			31.12.2015		
	milj.euroa	%	mod.dur.	milj.euroa	%	mod.dur.
Joukkovelkakirjalainat	23,4	32,3	2,6	16,9	28,6	3,2
Rahamarkkinavälineet	49,1	67,7	0,3	42,2	71,4	0,4

Saamiset työnantajaosakkailta ovat allokaatioissa lyhyissä korkosijoituksissa. Vuoden lopussa näitä oli 5,5 (2,1) miljoonaa euroa. Saamisilla työnantajalta on turvaava vakuus.

Osakesijoitukset

Noteeratut osake- ja rahastosijoitukset olivat vuoden 2016 lopussa markkina-arvoiltaan yhteensä 157,7 (149,5) miljoonaa euroa. Tämä oli 32,8 (32,6) prosenttia koko salkusta. Noteeraamattomiin osakkeisiin oli sijoitettuna 5,1 prosenttia salkusta.

Noteerattujen osakkeiden TWR- tuotto oli 15,2 prosenttia. Vertailuindeksinä käytettyjen MSCI Worldin ja OMX Helsinki Cap -tuottoindeksin viimeisen 12 kuukauden tuotot olivat 11,7 ja 13,3 prosenttia. Eläkekassan noteerattujen osakkeiden salkun volatilitteetti oli 9,9 prosenttia.

Vaihtoehtoiset sijoitukset

Vaihtoehtoiset sijoitukset sisältävät pääomarahastosijoituksia. Niiden osuus sijoituksista oli vuoden 2016 lopussa 3,6 (3,8) prosenttia markkina-arvoilla mitattuna.

Sijoitustoiminnan tulos

Sijoitustoiminnan kirjanpidollinen nettotuotto oli 11,2 (35,1) miljoonaa euroa. Vuonna 2016 kirjattiin arvonalennusten palautuksia osakkeista ja osuuksista yhteensä 2,0 miljoonaa euroa ja uusia arvonalennuksia yhteensä 3,8 miljoonaa euroa.

Sijoitustoiminnan markkina-arvoinen tuotto sitoutuneelle pääomalle vuonna 2016 oli 8,2 (6,2) prosenttia. Viiden viime vuoden keskimääräinen vuosituotto on 8,5 prosenttia ja vuodesta 2002 lähtien laskettu vuosituotto viideltätoista vuodelta 8,3 prosenttia.

KESKON ELÄKEKASSA

RISKIT JA RISKIENHALLINTA

Keskon Eläkekassan (jäljempänä Eläkekassa) riskienhallinnan tavoitteena on rajata riskit hallituksen hyväksymälle tasolle ja estää Eläkekassaa uhkaavien riskien toteutuminen, minimoida toteutuneiden riskitekijöiden aiheuttamat taloudelliset ja muut vahingot sekä turvata toiminnan jatkuvuus.

Määrällisille riskeille asetetaan rajat kirjallisesti ja ne kirjataan vuosittain sijoitussuunnitelmaan. Valvontarajoja seurataan jatkuvasti. Rajojen ylitykset ja poikkeamat riskienhallinnan menettelytavoista arvioidaan ja raportoidaan kuukausittain. Mittareiden ja riskirajojen ajantasaisuus tarkistetaan vuosittain sijoitussuunnitelman teon yhteydessä.

Eläkekassan kannalta merkittävimmät riskit ovat vakuutustoiminnan riskit, sijoitustoiminnan riskit ja operatiiviset riskit.

TULEVAISUUDEN
NÄKYMÄT

Eläkekassa on vakavarainen ja sen toiminta on vakaata. Eläkekassan tavoitteena on pidentää jäsentensä työuria yhteiskunnan tavoitteiden mukaisesti turvaten jäsenten valinnanvapaus eläkkeelle jäännin suhteen sekä säilyttää eläkekustannusten hallinta myös tulevaisuudessa. Vuoden 2016 tilinpäätösarvio ei sisällä työeläkeudistuksesta mahdollisesti johtuvia vaikutuksia eläkekassaan.

TILINPÄÄTÖKSEN
LAADINTA

Tilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu Finanssivalvonnan eläkekassalle antamia määräyksiä ja ohjeita.

ELÄKEKASSAN HALLINTO

HALLITUS

Varsinaiset jäsenet

Osakkaiden edustajat:
Matti Mettälä, puheenjohtaja
Mika Majoinen

Varajäsenet

Pasi Mäkinen
Tapio Näveri

Jäsenten edustajat:

Tom Fagerström, varapuheenjohtaja
Kirsi Tamminen

Esa Lehtonen
Taina Hohtari

Kertomusvuoden aikana hallitus kokoontui 6 kertaa.

KASSANJOHTAJA

Eläkekassan johtajana toimi Katriina Hyvönen Innova Palvelut Oy:stä.

EDUSTAJISTO

Edustajiston jäsenet 30.6.2016 asti:**Varsinaiset jäsenet**

Juha Andelin
Tom Fagerström
Petri Järvinen
Aini Karppinen
Esa Lehtonen
Janne Ojanen
Keijo Ollikainen
Kirsi Tamminen

Varajäsenet

Taina Hohtari
Tapio Näveri
Jari Komminaho
Mauri Pyökkö

Edustajiston jäsenet 1.7.2016 alkaen

Andelin Juha
Fagerström Tom
Hohtari Taina
Järvinen Petri
Karppinen Aini
Koivupuro-Niva Teija

KESKON ELÄKEKASSA

Lehtonen Esa
Lehtoranta Jani
Ojanen Janne
Tamminen Kirsi

Varajäsenet
Ei varajäseniä

SIJOITUSVALTUUTETTU Sijoitusvaltuutettuna toimi Jarkko Karjalainen Kesko Oyj:stä.

TILINTARKASTAJAT

Varsinainen
osakkaiden valitsema
Enel Sintonen , KHT

jäsenten valitsema
Jukka Paunonen, KHT

Varalla

PricewaterhouseCoopers Oy

PricewaterhouseCoopers Oy

ASiantuntijat

Innova Palvelut Oy

Vakuutustekniset laskelmat, kirjanpito- ja eläkepalvelut ja kassanjohtajapalvelut

Vakuutusmatemaatikko

Eläkekassan vakuutusmatemaatikkona on toiminut Piia Laaksonen, SHV

KESKON ELÄKEKASSA

TULOSLASKELMA	1.1. - 31.12.2016 €	1.1. - 31.12.2015 €
Vakuutustekninen laskelma		
Vakuutusmaksutulo		
Muiden eläkkeiden jäsenmaksut	134 683,34	182 845,59
Sijoitustoiminnan tuotot	25 417 640,32	51 246 463,86
Korvauskulut		
Muiden eläkkeiden maksetut korvaukset	-14 682 578,21	-15 111 244,77
Muiden eläkkeiden korvausvastuun muutos	9 415 400,00	1 821 400,00
Vakuutusmaksuvastuun muutos		
Muut eläkkeet	-421 160,00	7 252 472,00
Hoitokulut	-495 648,03	-498 683,57
Sijoitustoiminnan kulut	-14 256 954,31	-16 176 086,42
Vakuutustekninen tulos	5 111 383,11	28 717 166,69
Muu kuin vakuutustekninen laskelma		
Muut tuotot	-69,36	494 892,17
Muut kulut	0,00	0,00
Ylijäämä varsinaisesta toiminnasta	5 111 313,75	29 212 058,86
Tuloverot		
Lopulliset verot	-463 604,48	-918 959,73
Maksetut lähdeverot	-391 402,21	-479 624,43
Tilikauden ali-/ylijäämä	4 256 307,06	27 813 474,70

TASE	31.12.2016 €		31.12.2015 €	
VASTAAVAA				
Sijoitukset				
Kiinteistösijoitukset				
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet		106 414 227,36		114 192 771,65
Sijoitukset osakkaana olevaan työnantajayritykseen				
Osakkaana olevan työnantaja- yrityksen osakkeet ja osuudet	12 604 977,37		12 604 977,37	
Saamiset osakkaana olevalta työnantajayritykseltä	5 497 925,13	18 102 902,50	2 123 934,71	14 728 912,08
Muut sijoitukset				
Osakkeet ja osuudet	156 436 736,37		157 328 148,41	
Rahoitusmarkkinavälineet	25 945 803,79		23 421 883,36	
Kiinnelainasaamiset	29 147 000,00	211 529 540,16	31 607 000,00	212 357 031,77
Saamiset				341 278 715,50
Muut saamiset		1 215 992,16		1 269 391,30
Muu omaisuus				
Rahat ja pankkisaamiset		1 961 992,64		1 809 503,53
Siirtosaamiset		128 333,33		128 333,33
Vastaavaa yhteensä		<u>339 352 988,15</u>		<u>344 485 943,66</u>
VASTATTAVAA				
Oma pääoma				
Vararahasto		18 771 761,40		13 209 066,46
Edellisten tilikausien ylimäämä		43 371 646,51		21 120 866,75
Tilikauden ali-/ylijäämä		4 256 307,06	66 399 714,97	27 813 474,70
Vakuutustekninen vastuuvélka				62 143 407,91
Muut eläkkeet				
Vakuutusmaksuvastuu	111 800 100,00			110 712 700,00
Korvausvastuu	140 028 500,00			149 443 900,00
Indeksikorotusvastuu	20 146 288,00	271 974 888,00	20 812 528,00	280 969 128,00
Velat				
Muut velat		514 780,70		454 448,02
Siirtovelat		463 604,48		918 959,73
Vastattavaa yhteensä		<u>339 352 988,15</u>		<u>344 485 943,66</u>

KESKON ELÄKEKASSA

3

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

	1.1. - 31.12.2016		1.1. - 31.12.2015	
	€		€	
Korvauskulut				
Muut eläkkeet:				
Maksetut eläkkeet		-14 518 407,68		-14 914 625,85
Muut korvaukset		-132 151,56		-128 475,34
Takaisinostot		-32 018,97		-68 143,58
Yhteensä		-14 682 578,21		-15 111 244,77
Hoitokulut				
Palkat ja palkkiot		-4 320,00		-45 792,37
Eläkekulut		10 554,32		-27,01
Muut henkilösivukulut		-675,29		-1 533,91
Lakisääteiset maksut		-6 979,84		-6 427,98
Muut hoitokulut		-494 227,22		-444 902,30
Yhteensä		-495 648,03		-498 683,57
Sijoitustoiminnan nettotuotot				
Sijoitustoiminnan tuotot:				
Tuotot sijoituksista osakkaana olevaan työnantajayritykseen				
Osinkotuotot	1 212 500,00		727 500,00	
Korkotuotot	0,00	1 212 500,00	13,00	727 513,00
Tuotot kiinteistösijoituksista				
Korkotuotot	956 683,60		801 134,63	
Muut tuotot	11 331 459,81	12 288 143,41	12 114 164,71	12 915 299,34
Tuotot muista sijoituksista				
Osinkotuotot	3 831 123,01		3 234 335,26	
Korkotuotot	183 875,99		136 072,36	
Muut tuotot	1 515 470,74	5 530 469,74	4 386 118,82	7 756 526,44
Yhteensä		19 031 113,15		21 399 338,78
Arvon alentumisten palautukset		1 977 098,03		1 379 865,01
Myyntivoitot		4 409 429,14		28 467 260,07
Yhteensä		25 417 640,32		51 246 463,86
Sijoitustoiminnan kulut: ¹⁾				
Kulut kiinteistösijoituksista		-1 393 205,96		-1 522 696,14
Kulut muista sijoituksista		-570 374,90		-766 085,47
Yhteensä		-1 963 580,86		-2 288 781,61
Arvon alentumiset ja poistot				
Arvon alentumiset	-3 782 126,40		-3 541 679,98	
Rakennusten poistot	-7 259 805,19	-11 041 931,59	-7 859 870,32	-11 401 550,30
Myyntitappiot		-1 251 441,86		-2 485 754,51
Yhteensä		-14 256 954,31		-16 176 086,42
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua		11 160 686,01		35 070 377,44
Sijoitusten arvonkorotus		0,00		0,00
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa		11 160 686,01		35 070 377,44

¹⁾ Sijoitustoiminnan kuluihin sisältyy sijoitustoiminnan hoitokuluja yhteensä 229.776,27 euroa

KESKON ELÄKEKASSA

4

HENKILÖSTÖÄ JA TOIMIELINTEN JÄSENIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

	2016 €	2015 €
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	4 320,00	41 472,37
Eläkekulut	-10 554,32	27,01
Muut henkilösivukulut	675,29	1 533,91
	<u>-5 559,03</u>	<u>43 033,29</u>
<p>Koko Eläkekassan keskimääräinen henkilökunnan lukumäärä tilikauden aikana oli 0,5 ja edellisen tilikauden aikana 2 toimihenkilöä.</p>		
<p>Henkilökunta on vakuutettu TyEL-eläkkeiden osalta Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisessa ja lisäeläkkeiden osalta Keskon Eläkekassassa.</p>		
Hallituksen palkkiot		
Palkkiot	4 320,00	4 320,00
<p>Hallituksen jäsenille ei ole annettu hallituksen jäsenyyteen perustuvia eläkesitoumuksia</p>		
Tilintarkastajan palkkiot		
Tilintarkastuspalkkiot	19 465,19	18 414,29

SIJOITUSTEN KÄYPÄ ARVO JA ARVOSTUSERO	31.12.2016			31.12.2015		
	Jäljellä oleva hankintameno €	Kirjanpitoarvo €	Käypä arvo €	Jäljellä oleva hankintameno €	Kirjanpitoarvo €	Käypä arvo €
Kiinteistösijoytukset						
Kiinteistöt	106 413 924,62	106 413 924,62	147 409 148,00	114 192 468,91	114 192 468,91	159 228 405,00
Kiinteistöosakkeet	302,74	302,74	302,74	302,74	302,74	302,74
Sijoitukset osakkaana olevaan työnantajayritykseen						
Työnantajayrityksen osakkeet ja osuudet	12 604 977,37	12 604 977,37	47 397 860,00	12 604 977,37	12 604 977,37	34 061 714,00
Saamiset työnantajayritykseltä	5 497 925,13	5 497 925,13	5 497 925,13	2 123 934,71	2 123 934,71	2 123 934,71
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	156 436 736,37	156 436 736,37	222 485 534,61	157 328 148,41	157 328 148,41	206 802 606,47
Rahoitusmarkkinavälineet	25 945 803,79	25 945 803,79	25 960 071,96	23 421 883,36	23 421 883,36	23 446 533,52
Kiinnelainasaamiset	29 147 000,00	29 147 000,00	29 147 000,00	31 607 000,00	31 607 000,00	31 607 000,00
	336 046 670,02	336 046 670,02	477 897 842,44	341 278 715,50	341 278 715,50	457 270 496,44
Arvostuserot yhteensä (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			141 851 172,42			115 991 780,94
Kirjanpitoarvo sisältää arvonkorotuksia; Sijoitusomaisuuden arvonkorotukset		0,00			42 312,39	

KIINTEISTÖSIJOITUSTEN MUUTOKSET	1.1.-31.12.2016 Kiinteistöt ja kiinteistö- osakkeet €	1.1.-31.12.2015 Kiinteistöt ja kiinteistö- osakkeet €
Hankintameno 1.1.	114 150 459,26	121 508 778,56
Lisäykset	0,00	44 158 400,00
Vähennykset	-476 426,71	-43 656 848,98
Tiilikauden poistot	-7 259 805,19	-7 859 870,32
Hankintameno 31.12.	106 414 227,36	114 150 459,26
Arvonalentumiset 1.1.	0,00	0,00
Vähennysten arvonalentumiset	0,00	0,00
Tiilikauden arvonalentumiset	0,00	0,00
Arvonalentumisten palautukset	0,00	0,00
Arvonalentumiset 31.12.	0,00	0,00
Arvonkorotukset 1.1.	42 312,39	42 312,39
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	-42 312,39	0,00
Arvonkorotukset 31.12.	0,00	42 312,39
Kirjanpitoarvo 31.12.	106 414 227,36	114 192 771,65

TYÖNANTAJAYRITYSTEN OSAKKEET 31.12.2016

Osakelaji	Määrä kpl	Markkina-arvo €	Kirjanpitoarvo €	%-osuus yhtiön kaikista osakkeista	%-osuus Eläke- kassan taseen loppusummasta
Näihin kaikkiin uudet tiedot 2015					
Kesko Oyj B	485 000	23 027 800,00	12 394 934,13	0,5	3,7
Yhteensä Valluga-sijoitus Oy	1 023	24 370 060,00	210 043,24	18,3	0,1
Kaikki yhteensä		47 397 860,00	12 604 977,37		3,7
YHTEENSA			12 604 977,37		

OSAKKEET JA OSUUDET

Eläkekassan taseen Muut sijoitukset - Osakkeet ja osuudet -erä
31.12.2016 käypä arvo 222 485 534,61

	Kotipaikka	Eläkekassan omistusosuus /kpl 31.12.2016	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Markkina-arvo 31.12.2016	%-osuus Eläkekassan osakkeet ja osuudet -erästä käyvin arvoin
ABB LTD-REG	Sveitsi	60 000	931 480,41	1 204 710,81	0,54
ALLIANZ SE-REG	Saksa	20 000	1 534 659,81	3 140 000,00	1,41
BASF SE	Saksa	40 000	2 714 157,26	3 532 400,00	1,59
BAYER MOTOREN WK	Saksa	40 000	2 844 642,81	3 550 000,00	1,60
FORTUM OYJ	Suomi	350 000	4 899 365,99	5 099 500,00	2,29
GREENSTREAM NETWORK OY	Suomi	62 500	31 250,00	31 250,00	0,01
IBM	Yhdysvallat	30 000	2 316 721,69	4 724 124,85	2,12
INVESTOR AB-B	Ruotsi	200 000	2 447 987,04	7 129 023,82	3,20
KEMIRA OYJ	Suomi	250 000	2 629 540,50	3 032 500,00	1,36
KRUUNUVUOREN SATAMA OY	Suomi	149	16 829 894,54	32 134 929,00	14,44
LASSILA TIKAN	Suomi	120 000	1 259 726,30	2 304 000,00	1,04
LINDE AG	Saksa	15 000	1 883 676,83	2 341 500,00	1,05
MUENCHENER RUE-R	Saksa	13 500	1 707 449,06	2 425 275,00	1,09
NOKIA OYJ	Suomi	1 000 000	4 588 000,00	4 588 000,00	2,06
NORDEA BANK AB	Ruotsi	400 000	3 638 704,80	4 241 821,51	1,91
NOVO NORDISK-B	Tanska	100 000	2 524 664,30	3 425 965,78	1,54
PORASTO OY	Suomi	20	3 473,08	3 473,08	0,00
ROCHE HLDG-GENUS	Sveitsi	20 000	2 143 816,06	4 331 874,48	1,95
ROYAL DUTCH SH-A	Iso-Britannia	167 003	3 460 279,48	4 339 572,96	1,95
SAP AG	Saksa	30 000	1 668 263,37	2 484 300,00	1,12
SIEMENS AG-REG	Saksa	40 000	3 682 356,77	4 672 000,00	2,10
SKANSKA AB-B	Ruotsi	175 000	2 939 023,67	3 940 591,47	1,77
STORA ENSO OYJ-R	Suomi	350 000	1 844 800,57	3 573 500,00	1,61
TELIASONERA AB SE	Ruotsi	1 000 000	3 842 973,04	3 842 973,04	1,73
UPONOR OYJ	Suomi	250 000	2 039 396,15	4 127 500,00	1,86
VOLKSWAGEN-PFD	Saksa	1 000	115 592,40	133 435,00	0,06
Osakkeet ja osuudet yhteensä:		4 734 172,23	74 521 895,93	114 354 220,79	51,40
ABERDEEN GL EMRG MKT SM I	Luxemburg	358 370	5 729 564,55	5 962 280,16	2,68
AMUNDI EQUITY ASIA EX JAPA	Luxemburg	3 806	2 884 051,02	9 835 747,53	4,42
DANSKE INV-NEUTRAL FUND-A	Suomi	340 699	10 066 335,42	10 456 270,85	4,70
FOURTON FIESTA-A	Suomi	27 772	3 516 439,97	4 006 121,79	1,80
SAMPO YHTEISOKORKO-GROV	Suomi	497 718	14 478 029,18	15 004 281,93	6,74
SEB-GL-HI-YLD-B	Suomi	57 783	12 083 891,31	12 947 945,87	5,82
SPDR S P 500 ETF TRUST	Yhdysvallat	121 500	14 493 577,52	25 765 008,06	11,58
VANGUARD FTSE JAPAN UCIT	Irlanti	283 000	6 009 477,74	6 947 650,00	3,12
Rahasto-osuudet yhteensä:		1 690 646,88	69 261 366,71	90 925 306,19	40,87
CAPMAN BUYOUT X B	Guernsey	425 344	4 253 443,40	4 824 443,18	2,17
CAPMAN PUBLIC MKT FUND FC	Luxemburg	975 764	50 689,00	50 689,00	0,02
IN INVENI SECONDARIES II	Suomi	1 002 712	10 671,00	10 671,00	0,00
MACQUARIE EUROPEAN INFR	Australia	8 338 670	8 338 670,33	12 320 204,45	5,54
Pääomarahastot yhteensä:		10 742 490,36	12 653 473,73	17 206 007,63	7,73
Kaikki yhteensä		17 167 309,47	156 436 736,37	222 485 534,61	

OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET

1.1.-31.12.2016

€

	Tähän uudet 2016 tiedot	
Vararahasto	13 209 066,46	
Edellisten tilikausien ylijäämä	48 934 341,45	
Oma pääoma 1.1.	62 143 407,91	
Edellisten tilikausien ylijäämä	48 934 341,45	
Siirto vararahastoon	-5 562 694,94	43 371 646,51
Vararahasto	13 209 066,46	
Siirto edellisten tilikausien ylijäämästä	5 562 694,94	18 771 761,40
Tilikauden yli-/alijäämä		4 256 307,06
OMA PAAOMA 31.12.2016		66 399 714,97

VASTUUSITOUMUKSET

ALV- JA VUOKRAVASTUUT

Sopimuksen
päättymis
aikaVastuun
nimellis-
määrä €Vastuun nimellis-
määrä 2018 - jäljellä
olevalta ajalta
€

Alv-vastuut:

Anttila logistiikka, Tampere Turtola KCM, Turun Kupittaa KCM, Helsir		3 703 318,99	
Tonttivuokra, Anttila logistiikka, Alikervantie 77	voim. toist.	129 514,32	
Tonttivuokra, Helsinki Jakomäki	30.8.2043	53 749,20	1 379 741,96
Tonttivuokra, Helsinki Pohjois-Haaga, (myymälä)	30.11.2042	43 456,80	1 082 074,32
Tonttivuokra, Helsinki Pohjois-Haaga (paik.alue)	30.11.2042	3 812,00	94 918,80
Tonttivuokra, Tampere Turtola mainospyl.	voim. toist.	177,27	
Tonttivuokra, Turku Kingelinkatu (22-2-2 ja 7)	31.12.2021	9 308,80	37 235,20
Tonttivuokra, Turku Kunn.sair.tie (22-2-6)	31.12.2042	420 215,22	10 505 380,50
YHTEENSA		4 363 552,60	

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

Sijoitusten arvostus ja jaksotus

Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet

- * Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa EVL:n mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon.
- * Kiinteistö- ja muut osakkeet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon.

Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoihin on voitu tehdä arvonkorotus, mikäli niiden arvo on tilikauden päättyessä ollut pysyvästi alkuperäistä hankintamenoa olennaisesti suurempi. Sijoituksista aikaisemmin tehdyt arvonalennukset palautetaan käyvän arvon noustessa (tulovaikutteisesti) enintään alkuperäiseen hankintamenoonsa.

Osakkeet ja osuudet

Osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon. Myyntivoitot ja -tappiot on laskettu fifo-periaatteen mukaan.

Rahoitusmarkkinavälineet

Joukkovelkakirjalainat esitetään taseessa efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintamenoonsa. Jaksotettu määrä kirjataan korkotuotoksi. Rahamarkkinainstrumentit esitetään taseessa hankintamenoonsa, lisättyinä (tilinpäätöshetken) kertyneillä koroilla.

Kiinnelainasaamiset ja talletukset

Lainasaamiset ja talletukset esitetään taseessa nimellisarvon määräisinä.

Sijoitusten käypien arvojen määrittäminen

Kiinteistösijoitukset

Kiinteistöasiantuntijat määrittävät vuosittain kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden käyvän arvon Finanssivalvonnan edellyttämällä tavalla.

Osakkeet ja osuudet ja rahoitusmarkkinavälineet

Arvopapereiden käypänä arvona on käytetty markkina-arvoa.

Kiinnelainasaamiset ja talletukset

Lainasaamisten käypänä arvona on käytetty nimellisarvoa. Talletusten käypänä arvona on käytetty markkina-arvoa.

Laskuperustekorko

Kassan laskuperustekorko on ollut 2,0 %.

Konsernitilinpäätös

Eläkekassa muodostaa omistamiensa kiinteistöyhtiöiden kanssa kirjanpitolain tarkoittaman konsernin. Eläkekassan omistamilla kiinteistöyhtiöillä ei ole konsernin ulkopuolista velkaa ja eläkekassan omistamat kiinteistöt on vuokrattu työnantajayritykselle. Konsernitilinpäätöstä ei ole laadittu, koska tieto ei ole olennainen ja oikea ja riittävä kuva saattaa vaarantua, jos kiinteistöyhtiöitä yhdistellään eläkekassan tilinpäätökseen.

KESKON ELÄKEKASSAN TOIMINNAN OLENNAISET RISKIT:

Keskon Eläkekassan (jäljempänä Eläkekassa) riskienhallinnan tavoitteena on rajata riskit hallituksen hyväksymälle tasolle ja estää Eläkekassaa uhkaavien riskien toteutuminen, minimoida toteutuneiden riskitekijöiden aiheuttamat taloudelliset ja muut vahingot sekä turvata toiminnan jatkuvuus.

Määrällisille riskeille asetetaan rajat kirjallisesti ja ne kirjataan vuosittain sijoitussuunnitelmaan. Valvontarajoja seurataan jatkuvasti. Rajojen ylitykset ja poikkeamat riskienhallinnan menettelytavoista arvioidaan ja raportoidaan kuukausittain. Mittareiden ja riskirajojen ajantasaisuus tarkistetaan vuosittain sijoitussuunnitelman teon yhteydessä.

Eläkekassan kannalta merkittävimmät riskit ovat vakuutustoiminnan riskit, sijoitustoiminnan riskit ja operatiiviset riskit.

1. VAKUUTUSTOIMINNAN RISKIT:**Vakuutustekniset riskit ja niiden hallinta**

Vakuutustekniset riskit liittyvät siihen, miten vastuuelka riittää eläkekassan sääntöjen mukaisista etuuksista aiheutuvien korvausten maksamiseen ja millaisia heilahteluja korvausten maksamisesta ja vastuuelan kattamisesta aiheutuu vakuutusmaksutasoon.

Eläkekassan sääntöjen mukaiset karttuneet etuudet on rahastoitu ja ne ovat kokonaisuudessaan eläkekassan vastuulla. Karttuneeseen etuuteen perustuvaa rahastoa täydennetään tarvittaessa työkyvyttömyys- tai perhe-eläkkeen alkaessa.

Eläkekassan lisäeläketurva sisältää vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläke-edun sekä hautausavustuksen.

Eläkekassa on ollut suljettu 8.5.1998 alkaen. Tilinpäätöshetkellä aktiivivakuutettuja on 430, vapaakirjan saaneita 192 ja eläkeläisiä 2023.

Eläkekassa noudattaa vastuuelkaa laskettaessa Finanssivalvonnan määräyksen Dnro FIVA 2/01.00/2012 mukaisia laskuperusteita ja niiden liitteenä olevia ohjeellisia kaavoja muutamin vastuuelan laskentaa tarkentavin poikkeuksin.

Vastuuelkaa laskettaessa etujen katsotaan karttuvan tasaisesti eläkeiän täyttämiseen mennessä tai 30 vuoden palvelusajan täyttämiseen mennessä sen mukaan, kumpi on aikaisempi. Tällä on pyritty varmistamaan sitä, että vanhuuseläkkeet ovat riittävässä määrin etukäteen rahastoidut ilman, että eläkkeiden alkaessa tulee tarvetta lisätäydennykseen.

Kassassa on vapaakirjaoikeus, joten aktiivien vastaisten vanhuuseläkkeiden vastuuelan laskennassa otetaan lakisääteisten eläkkeiden korotetut karttumet huomioon sitä mukaa, kun ne ansaitaan. Vastuuelan laskentatapa lisää tältä osin turvaavuutta.

Vastaisia vanhuuseläkevastuita vähentävänä ei huomioida mahdollisen lakisääteisen työkyvyttömyyseläkkeen lisäeläkkeeseen aiheuttamaa pienennystä. Vastaisia perhe-eläkevastuita laskettaessa asia on otettu huomioon.

Lakisääteistä eläkettä pienentävä elinaikakerroin kompensoidaan kassan lisäeläkkeellä. Elinaikakerroimen vaikutus on otettu vastuuelassa huomioon täysimääräisenä ETK:n ennusteen mukaisesti.

Laskuperustekorko on 2 prosenttia. Tämä on alempi kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen mukainen enimmäismäärä, joten kassan vastuuelka on laskettu tätä turvaavammalla korolla.

Eläkekassan vastuuelka tilinpäätöshetkellä jakautuu seuraavasti:

	(M€)
Korvausvastuu	140,0
Vakuutusmaksuvastuu	111,8
Indeksikorotusvastuu	20,1
Yhteensä	272,0

Vastuuvelka on kääntynyt laskuun.

Vastuuvelka on luonteeltaan pitkäkestoista, eläkekassan varsinaisesta vastuuvelasta 52 % erääntyy maksettavaksi yli 10 vuoden kuluttua.

Eläkekassan merkittävimmät vakuutustekniset riskit liittyvät vakuutettujen elinikään, eläkkeiden alkavuuteen ja etuuksien tasoon.

Mikäli vakuutettujen keskimääräinen elinikä poikkeaa laskuperusteiden mukaisesta oletuksesta, tulevat vanhuuseläke- ja perhe-eläkekorvaukset poikkeamaan eläkekassan rahastoimasta määrästä. Osana vuoden 2017 eläkeuudistusta päätettiin TyEL-vakuutuksen kuolevuusoletuksen muutoksesta vuoden 2016 lopussa.

Eläkekassa noudattaa vastuuvelan laskennassa TyEL:n uutta kuolevuusoletusta ja vakuutuskannan sukupuoli- ja ikäjakauman vuoksi muutos vaikutti vastuuvelan määrään alentavasti. Uuteen kuolevuusoletukseen siirtymisen jälkeen eläkekassan vastuuvelka vastaa viimeisimpiä väestötason tilastotietoja ja siten ajantasaisinta arviota tulevasta eliniän kehityksestä.

Tuleviin työkyvyttömyyseläkkeisiin varautuminen perustuu keskimääräiseen työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuteen. Uusien työkyvyttömyyseläkkeiden keskimääräistä suurempi määrä voi kasvattaa vastuuvelkaa erityisesti niiden vakuutettujen osalta, joilla eläkekassan vanhuuseläkeikä on TyEL-tökyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan pääteikää korkeampi.

Aktiivivakuutettujen ansiotasossa tapahtuvat heilahdukset vaikuttavat etuuksien perusteena olevaan eläkepalkkaan. Etenkin työuran viimeisiin vuosiin kohdistuvan ansiotason voimakkaan kasvun seurauksena etuudet voivat muodostua ennakoitua korkeammiksi.

Eläkekassan maksamat lisäeläkkeet on sidottu TyEL:n mukaiseen työeläkeindeksiin ja vapaakirjat TyEL:n mukaiseen palkkakertoimeen. Vuosittainen indeksien kasvu aiheuttaa eläkkeensaajien ja vapaakirjan saaneiden vastuuvelan kasvua, joka voi yksittäisinä vuosina olla poikkeavan suurta.

Eläkekassa on varautunut tuleviin indeksikorotuksiin ja laskuperustemuutoksiin indeksikorotusvastuun avulla. Indeksikorotusvastuun määrä on 20,1 miljoona euroa, mikä on 8 prosenttia varsinaisen vastuuvelan määrästä. Vuodenvaihteessa 2016 – 2017 etuuksiin annettu indeksikorotus oli pääoma-arvoltaan 1,1 miljoona euroa, mikä oli noin 0,4 prosenttia varsinaisesta vastuuvelasta.

Eläkekassa voi käyttää omaa pääomaa ja arvostuseroja puskurina vakuutusmaksutason heilahtelulle. Tilinpäätöshetkellä omaa pääomaa ja arvostuseroja on yhteensä 208,3 miljoona euroa, mikä on noin 83 prosenttia varsinaisen vastuuvelan määrästä.

2. SIJOITUSTOIMINNAN RISKIT:

Sijoitustoiminnan tavoitteet ja riskienhallinta:

Keskon Eläkekassan sijoitustoiminnalla tavoitellaan mahdollisimman hyvää tuottoa riskirajoitukset huomioonottaen. Tavoitteena on huolehtia sijoitusten tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta turvaavasti sekä sijoitusten asianmukaisesta monipuolisuudesta ja hajauttamisesta. Tuottava sijoittaminen edellyttää altistumista sijoitusriskeille, joita rajoitetaan turvaavuusvaatimuksen varmistamiseksi. Tuloksen ja vakavaraisuuden kannalta merkittävin riski on juuri sijoitusriski.

Sijoitustoiminnan riskienhallinnan viitekehystenä toimii Eläkekassaa koskeva varsin vaativa katesäännöstö. Siinä määrin kuin Eläkekassan omaisuus katesäännöstö huomioon ottaen ylittää sen vastuuvelan määrän, Eläkekassalla on toimintapääomaa, jolla varaudutaan toiminnan riskeihin. Toimintapääoman eriä ovat Eläkekassan oma pääoma, sijoitusten arvostuserot ja indeksikorotusvastuu.

Eläkekassan sijoituspolitiikka määrittelee omaisuuslajikohtaiset sijoitusrajoitteet sekä sallitut sijoituskohteet. Eläkekassan hallituksen vuosittain vahvistama sijoitussuunnitelma sisältää sijoitusjakauma- ja tuottotavoitteet aina vuodeksi eteenpäin. Sijoitustoiminnan riskeihin varaudutaan seuraamalla sijoitusomaisuuden jakaumaa, vaihteluvälejä ja tuottoja verrattuna valittuihin vertailuindekseihin sekä muita rajoituksia kuukausittain. Lisäksi kuukausittain seurataan Eläkekassan osakesalkun markkinahintaista riskitasoa (toteutuneen tuoton keskihajontaa eli volatiliiteettiä) ja muita tunnuslukuja (mm. Beta), korkosalkun herkkyyttä korkomuutoksille eli duraatiota ja kiinteistö-sijoitusten vuokrausastetta.

Sijoitustoiminnan riskit:

Eläkekassassa tunnistettuja sijoitusriskejä ovat markkinariski, vastapuoliriski ja likviditeettiriski. Lisäksi riskikeskittymät ja niiden hallinta ovat osa sijoitusriskien hallintaa.

Markkinariskillä tarkoitetaan sijoituskohteiden arvon heilahtelua. Suurin markkinariski on osakkeiden arvonmuutosriski. Muita markkinariskejä ovat korkoriski, valuuttariski, volatilitteettiriski, luottoriski ja kiinteistöjen arvonmuutosriski. Markkinariskiä hallitaan ensisijaisesti huolehtimalla sijoitussalkun riittävästä hajauttamisesta.

Sijoitusomaisuuden jakauma 31.12.2016	Milj. eur	%-osuus
Lyhyet korkosijoitukset	49,1	10,2 %
Pitkät korkosijoitukset	23,4	4,9 %
Noteeratut osakkeet ja rahastot yht.	157,7	32,8 %
Noteeraamattomat osakkeet yht.	24,4	5,1 %
Pääomarahasto-osuudet	17,2	3,6 %
Kiinteistöt ja kiinteistövakuudelliset lainat	208,8	43,4 %
Sijoitusomaisuus yhteensä	480,7	100 %

Korkoriskiä seurataan modifioidulla duraatiolla, jota verrataan vertailuindeksin duraatioon. Eläkekassan korkosijoitusten jakauma ja duraatio per 31.12.2016 olivat seuraavat:

Korkosijoitukset	Jakauma	Mod. duraatio
Lyhyet korkosijoitukset	67,7 %	0,3
Pitkät korkosijoitukset	32,3 %	2,6

Luottoriskiä minimoidaan sijoitussuunnitelman rajoituksilla. Pitkiä korkosijoituksia Eläkekassan salkussa oli 31.12.2016 vain n. 4,9 % sijoitusomaisuudesta.

Eläkekassan salkusta n. 37,4 prosenttia on sijoitettuna kiinteistöihin ja n. 6,1 prosenttia kiinteistövakuudellisiin lainoihin. Kiinteistöt ovat kaikki Suomessa ja niissä on pitkät vuokrasopimukset sekä vuokralaisina vakavaraisia yhtiöitä ja yrittäjiä.

Riskikeskittymällä tarkoitetaan liian suurta panostusta yhteen yksittäiseen sijoituskohteeseen tai sijoitusryhmään. Riskikeskittymiä ehkäisee osittain katesäännöstö, joka määrittelee katekelpoisen omaisuuden rajat. Lisäksi omilla toimenpiteillä pyritään estämään riskikeskittymien muodostuminen maa-, toimiala- ja yhtiötasoisesti.

Vastapuoliriskiä hallitaan sijoituspolitiikassa määriteltyjen sallittujen sijoituskohteiden avulla. Kuukausittain laaditaan vastapuoliriskiraportti, jossa määritellään korkosijoitukset sekä pitkän että lyhyen koron osalta vastapuolittain euromääräisinä.

Likviditeettiriskillä tarkoitetaan kassavirran toteutumista erisuuruisena kuin on odotettu. Riskin muodostavat myös sijoitukset, jotka eivät ole lainkaan tai ovat ainoastaan tappiolla rahaksi muutettavissa. Likviditeettiriski on Eläkekassassa hyvin hallittavissa, sillä eläkemenot ja muut menot ovat varsin tarkoin ennustettavissa ja varallisuutta on riittävästi likvideissä arvopaperisijoituksissa.

Keskon Eläkekassan sijoitusomaisuuden nettotuotto sitoutuneelle pääomalle on esitetty alla olevassa taulukossa vuosilta 2016 ja 2015.

Sijoitusomaisuuden nettotuotto 1000 euroa	Sijoitusten nettotuotot käyvin arvoin 31.12.2016	Sitoutunut pääoma (keskiarvo) 31.12.2016	MWR-Tuotto- % sitoutuneelle pääomalle 31.12.2016	MWR-Tuotto- % sitoutuneelle pääomalle 31.12.2015
Korkosijoitukset yhteensä	1 781,7	63 838,5	2,8	-1,8
Joukkovelkakirjalainat	1 471,5	20 052,2	7,3	-5,4
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	310,2	43 786,3	0,7	0,7
Osakesijoitukset yhteensä	26 412,8	178 995,5	14,8	9,9
Noteeratut osakkeet	20 505,1	143 944,4	14,2	9,7
Pääomasijoitukset	-100,3	16 654,2	-0,6	11,5
Noteeraamattomat osakkeet	6 008,0	18 396,8	32,7	9,7
Kiinteistösijoitukset yhteensä	8 561,8	207 625,7	4,1	5,3
Suorat kiinteistösijoitukset	-799,7	153 319,1	-0,5	5,4
Kiinteistövakuudelliset lainat	956,7	30 576,6	3,1	3,1
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	8 404,8	23 730,0	35,4	6,9
Sijoitukset yhteensä	36 756,4	450 459,8	8,2	6,2
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot ja kulut ja liikekulut	0,0	0,0	0,0	0,0
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	36 756,4		8,2	6,2

Osakkeiden riskiluku eli volatiliteetti oli vuoden vaihteessa 9,9 prosenttia. Tällä riskiluvulla laskettuna koko Eläkekassan osakesalkun tappion todennäköisyys on 39,7 prosenttia eli noin kahden ja puolen vuoden välein. Todennäköisyys sille, että osakkeiden tuotto olisi jonain vuonna 30 prosenttia negatiivinen, on tällä riskiluvulla 0,1 prosenttia.

Kiinteistöjen riskilukuna analyysissä käytetään 10 prosenttia. Tätä lukua käyttäen todennäköisyys sille, että vuoden aikana kiinteistöpuolella tulisi tappio, on 28,8 prosenttia eli noin joka 3,5. vuosi. Todennäköisyys sille, että tappio olisi suuruudeltaan vähintään 20 prosenttia, on 0,5 prosenttia eli noin joka 200:s vuosi. Rahallinen korkoriski Eläkekassassa on varsin vähäinen vaihtuvakorkoisten joukkovelkakirjojen pienen volyymin vuoksi.

3. OPERATIIVISET RISKIT:

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan suoria tai välillisiä tulon menetyksiä tai kustannuksia, joita voi aiheutua epätäydellisestä tai puutteellisesta toimivista prosesseista, puutteellisesta osaamisesta, tietotekniikasta tai tietoturvasta, henkilöstöstä, sisäisen valvonnan puutteesta tai ulkoisen uhan turvallisuuteen tai toiminnan jatkuvuuteen aiheuttamasta epävarmuudesta. Operatiiviset riskit hallitaan pääosin osana normaalin toiminnan johtamista ja kehittämistä. Kesko-konsernin tarjoamaa tukea keskitettyjen toimintojen ja palvelujen toimintavarmuuden ja jatkuvuuden turvaamisessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan.

Eläkekassalla on vastuu myös ulkoistetuista palveluista. Eläkekassa on ulkoistanut kassanjohtajan, kirjanpito- ja eläkkeiden laskemiseen ja maksamiseen liittyvät toiminnot Innovalle. Näihin edellä mainittuihin toimintoihin liittyvät eläkekassan operatiiviset riskit ovat samat kuin Innovalla. Tehtäviä, päätösvaltaa ja vastuuta on jaettu niin, ettei kukaan saa yksin hoitaa toimenpiteitä läpi käsittelyketjun ja että työhjeistukset ovat aina ajan tasalla. Tällä varmistetaan se, ettei toiminnan kannalta vaarallisia työhjeistelmää ole. Hallitus, kassanjohtaja eikä sijoitusvaltuutettu myöskään saa osallistua itseään tai lähipiiriään koskevan asian valmisteluun tai päätöksentekoon.

Vahingollisimpia operatiivisia riskejä ovat virheet ja häiriöt, jotka estäisivät eläkkeiden oikean laskemisen ja/tai oikea-aikaisen maksamisen. Lisäksi kaikenlainen häiriö rahaliikenteessä on operatiivinen riski. Myös verkkoympäristön toiminnan häiriöt, jotka vaarantavat suorituskyvyn, turvallisuuden ja hallinnan, luetaan operatiivisiin riskeihin. Tietojärjestelmien luotettavuutta parannetaan ja järjestelmiin liittyviä riskejä (esimerkiksi tietoturva, mahdolliset keskeytykset toiminnassa) seurataan jatkuvasti. Lisäksi takaamalla hyvät ja toimivat tietoliikennejärjestelmät, tietoliikenneyhteydet ja varajärjestelmät vähennetään riskiä verkkoympäristön häiriöistä.

Eläkekassassa on laadittu jatkuvuussuunnitelma, joka sisältää Innovalle ulkoistettujen palveluiden osalta Innovan poikkeusolojen valmiussuunnitelman. Tässä suunnitelmassa on kerrottu ne kriittiset tekijät, jotka tunnistetaan ja varmistetaan kaikissa tilanteissa.

Riittävä osaaminen pyritään varmistamaan mm. koulutuksen, hyvän perehdyttämisen sekä hyvien toimintatapojen avulla, jolloin operatiivisten riskien mahdollisuutta voidaan vähentää. Eläkekassa käyttää lisäksi myös yhteistyökumppaneita mm. kiinteistösijoittamisessa.

Eläkekassan hallituksen jäsenillä, kassanjohtajalla ja sijoitusvaltuutetulla on vastuuvakuutus.

Muut olennaiset riskit:

Keskon Eläkekassassa ei ole tunnistettu muita olennaisia riskejä. Riskejä pyritään tunnistamaan ja niistä raportoidaan tarvittaessa.

TILINPÄÄTÖS 31.12.2016

TOIMINTAKERTOMUKSEN JA TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITTAMINEN

Helsingissä 13. päivänä maaliskuuta 2017

Matti Mettälä
puheenjohtaja

Tom Fagerström

Mika Majoinen

Kirsi Tamminen

Katriina Hyvönen
kassanjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä 7. päivänä huhtikuuta 2017

Enel Sintonen, KHT

Jukka Paunonen, KHT

KIRJANPITOKIRJAT, TOSITELAJIT JA SÄILYTYSTAVAT

Kirjanpitokirjat

Pääkirja konekielisenä tulosteena
Päiväkirja konekielisenä tulosteena
Tilinpäätös ja Toimintakertomus tulosteena

Tositelajit

15	Opus Capita tiliotekäsittely	77	Excel-muistiotositteet
19	Ostolaskut, Opus Capita	81	WSS-arvopaperikaupan tositteet
30	IHC-tilitositteet	90	Excel-jaksotustositteet
		99	Jaksotusten purkutositteet

Säilytystavat

Tositteet säilytetään kuusi (6) vuotta sen vuoden lopusta, jonka aikana tilikausi on päättynyt.
Kirjanpitokirjat säilytetään kymmenen (10) vuotta tilikauden päättymisestä (KPL 2:10).

Liitetietositteet nro:t 1-4 liitteineen paperitulosteina